

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 6 listopada 1948

Nr 45

TREŚĆ: Nowe drogi podatku dochodowego — Praktyka i wykładnia prawa skarbowego (str. 528) — Kronika skarbową (str. 529) — Ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa (str. 531) — Organizacja służby utrzymania urządzeń fabrycznych (str. 532) — Komunikaty i różne wiadomości (str. 535) — Kartoteka: Oszczędzanie społeczne.

Nowe drogi podatku dochodowego

Ze wszystkich podatków, z jakimi się spotykamy w naszym systemie podatkowym — podatek dochodowy najbardziej jest chyba popularny. Celowość istnienia tego podatku jest powszechnie uznana i to zarówno wśród tych, którzy większymi rozporządzają dochodami, jak i wśród tych, którzy na niższym poziomie utrzymują swoje budżety.

Ta popularność podatku dochodowego jest wynikiem zdrowego, rozsądnego podejścia do zagadnienia dochodu, jako pewnej sumy, wyrażonej w pieniądzu czy innych wartościach, którą uzyskuje każda jednostka, jako wynik swej działalności. W społeczeństwie utrwała się coraz mocniej świadomość, że podatek każdy a zwłaszcza podatek dochodowy nie jest tylko fiskalnym obciążeniem na rzecz Skarbu Państwa czy samorządu, lecz że jest jednym z instrumentów, służących wyrównaniu dochodu społecznego. Z tej świadomości właśnie wypływa ten pozytywny stosunek do podatku dochodowego, o którym zwykło się mówić, że jest podatkiem sprawiedliwym i gospodarczo uzasadnionym. Każdy inny bowiem podatek — a więc podatek obrotowy, od nieruchomości, od lokalu, od spożycia itp. jest podatkiem, który stanowi koszt gospodarowania. Można więc — teoretyzując — kwestionować celowość istnienia podatku, który podraża, podnosi koszt produkcji czy usług. Każda zmiana w podatku obrotowym czy innym z wyżej wymienionych musi w mniejszym czy większym stopniu odbić się na kalkulacji. Ta zmiana na przykład w podatku obrotowym może być w końcowym efekcie, jakim jest cena sprzedaży towaru, tak niewielka, że nie będzie ona ujęta. Niemniej jednak wszystkie podatki — za wyjątkiem właśnie podatku dochodowego — wywierają swój wpływ na kształtowanie się poziomu cen, stanowiąc bądź to samodzielną pozycję w kalkulacji bądź wchodząc w skład kosztów ogólnych, które w glo-

balnej sumie muszą być w kalkulacji uwzględnione.

Podatek dochodowy ma zupełnie inną pozycję wśród innych podatków. Podatek ten wchodzi w grę dopiero wówczas, gdy już wszystkie inne podatki zostały opłacone i wszelkie koszty pokryte. Dopiero właśnie ta nadwyżka, pozostała po zaplaceniu innych podatków i innych kosztów jest przedmiotem opodatkowania w ramach podatku dochodowego.

Ta szczególna pozycja podatku dochodowego, pobieranego nie w trakcie procesu gospodarczego, lecz po jego zakończeniu, podatku nigdy nie uwzględnianego w kalkulacji — nadaje temu podatkowi takie właśnie inne, z punktu widzenia społecznego zupełnie specyficzne stanowisko

Opodatkowaniu bowiem podatkiem dochodowym podlega właśnie ta nadwyżka, która pozostaje w ręku każdej jednostki, jako suma przez niego wygosparowana i stojąca do jego dyspozycji. Nie jest obojętne z punktu widzenia społeczno-politycznego, w jakiej wysokości ta nadwyżka ma pozostać w pełnym, swobodnym rozporządzeniu jednostki. Im poziom ten będzie wyższy — tym poziom konsumpcji będzie oczywiście wyższy. Im większą sumę zostawi się w ręku obywatela do jego swobodnej dyspozycji — tym większe będzie zapotrzebowanie na rynku. Im większe będą jednak te sumy — tym większy okaże się podział pomiędzy poszczególne jednostki, tym jaśkrawiej zaznaczać się będą różnice społeczne. W tym właśnie tkwi społeczna rola podatku dochodowego, przy pomocy którego te różnice występujące pomiędzy poszczególnymi jednostkami mogą być w pewnym przynajmniej zakresie wyrównywane.

Podatek dochodowy dla osiągnięcia celu w postaci niwelowania różnic społecznych posiłkuje się progresją skali podatkowej. Stojąc zasadniczo na gruncie powszechności opodatkowania podat-

kiem dochodowym — ustawodawca zwalnia niewielką tylko grupę społeczną nie osiągnącą minimum egzystencji od podatku dochodowego. Dochód przekraczający to minimum egzystencji podlega opodatkowaniu, przy czym skala podatku wzrasta w miarę wzrostu dochodu.

Budowa skali podatku dochodowego jest zagadnieniem niesłychanie skomplikowanym, od niej bowiem zależy, w jakim stopniu podatek dochodowy stanie się regulatorem w zakresie podziału dochodu społecznego. Im skala podatku dochodowego wykazuje szybszą progresję — tym skuteczniej on działa w zakresie wyrównywania różnic w dziedzinie podziału dochodu społecznego. Z drugiej strony jednak przy budowie skali podatku dochodowego należy pamiętać o tym, że przekroczenie pewnych granic obciążenia odbije się ujemnie na gospodarce narodowej, gdyż jednostka, która przekona się, że z wypracowanego przez siebie dochodu będzie musiała oddać zbyt wielką część pod postacią podatku dochodowego, przestanie się interesować — ze szkodą dla gospodarstwa społecznego — osiągnięciem wyższego dochodu.

Dlatego też mówimy, że mimo że z teoretycznego punktu widzenia nie ma przeszkód do bardzo wysokiego obciążenia podatkiem dochodowym, mimo że właściwie można by postawić tezę, że każda jednostka musi oddać wszystko powyżej pewnej jednakowej dla wszystkich granicy dochodu — mimo to, praktycznie rzecz ujmując, obciążenie podatkiem dochodowym nie może przekraczać pewnego określonego poziomu. Poziom ten powinien zaś znajdować się na takiej wysokości dochodów, aby nie tylko nie zniechęcał do osiągania wyższych dochodów, lecz przeciwnie, by do tego zachęcał.

Ewolucja tego górnego poziomu opodatkowania wskazuje na to, że jeżeli skala podatku dochodowego przekracza 50% dochodu — wówczas zaczyna działać deprymująco na dążenie poszczególnych jednostek do osiągania dochodu. W okresie przedwojennym najwyższa stopa podatku dochodowego wynosiła 40% przy dochodzie 200.000 zł rocznego dochodu. W pierwszym okresie powojennym stopa podatku dochodowego podniesiona została do 65%, a według ostatniej wersji dekretu o podatku dochodowym skala sięga, jak wiadomo, 50% dochodu*).

Powiedzieliśmy wyżej, że progresja skali podatku dochodowego jest tym instrumentem, przy pomocy którego realizuje się społeczno-polityczne cele podatku dochodowego. W okresie gdy dążenia do sprawiedliwego czy sprawiedliwszego podziału dochodu społecznego było zjawiskiem, które w polityce musiało być oczywiście brane pod uwagę, ale gdy nie było ono jedną z naczelných tez programu rządowego — ten instrument pod postacią progresji podatku dochodowego — mógł być uznany za wystarczający. Z chwilą jednak, gdy problem sprawiedliwego podziału dochodu społecznego podniesiony został do rzędu

podstawowego postulatu, o którego realizację walkę podejmuje Naród i Rząd — musi się okazać, że progresja skali podatku dochodowego nie jest wystarczającym środkiem do należytego wykorzystania podatku dochodowego. Dlatego też w poszukiwaniu dalszych środków, które by z podatku dochodowego uczyniły potężniejszy niż dotychczas oręż w walce o sprawiedliwość społeczną — należało podjąć próbę innych rozwiązań.

W tych warunkach zupełnie jasno zarysowuje się myśl o zróżniczkowaniu źródeł dochodu i zastosowania do różnych źródeł różnej skali podatku dochodowego. Myśl ta zresztą nie jest obca naszemu ustawodawstwu. Zarówno przedwojenne ustawodawstwo jak i ustawodawstwo powojenne zna ten podział w ograniczonym jednak bardzo zakresie. Zarówno bowiem przedwojenne ustawodawstwo jak i powojenne stosuje odrębną skalę podatku w zależności od tego, czy dochód osiągnany jest z pracy najemnej czy z innego jakiegokolwiek źródła. Chociaż w okresie przedwojennym opodatkowanie dochodów z pracy odbywało się na podstawie tej samej ustawy, co opodatkowanie innych dochodów, aczkolwiek według innej skali, a w okresie powojennym ustawodawca uznał za celowe rozbić postanowienia o opodatkowaniu na dwa odrębne akty ustawodawcze (dekret o podatku od wynagrodzeń oraz dekret o podatku dochodowym), to jednak istota zagadnienia pozostała bez zmiany. Charakterystyczne jest, że skala podatku dochodowego jest w obydwóch wypadkach różna. I tak na przykład według obowiązującej skali podatku dochodowego przy dochodzie w sumie 1.000.000 zł podatek wynosi 31%, czyli 310.000 zł, zaś podatek od wynagrodzeń obliczony od uposażenia wynoszącego kwotę 1.000.000 zł wyniósłby 250.000 zł. Ta różnica nie jest zresztą jedyną. Ustawodawca ustalił maksymalne opodatkowanie wynagrodzeń na 22% wynagrodzenia, wprowadzając jedynie dodatkowe opodatkowanie wynagrodzeń przenoszących 900.000 zł w wysokości 30% tej nadwyżki. Skala podatku dochodowego sięga natomiast, jak wiadomo, 50%.

Tak więc ustawodawstwo nasze weszło zupełnie wyraźnie na drogę różnego opodatkowania dochodu w zależności od źródeł tego dochodu.

Jakimi przesłankami kierowano się, wprowadzając to różne opodatkowanie? Niewątpliwie odegrały tu rolę względy natury polityczno-społecznej. W Polsce, jako państwie demokracji ludowej, zmierzającym do dalszej socjalizacji — praca otoczona jest i być musi specjalną opieką. Opieka ta wyraża się w różnych postaciach: troska o człowieka pracy, dbałość o warunki pracy, wreszcie ulgi w zakresie podatkowym — to właśnie te widoczne znaki stosunku Państwa do pracy, do człowieka pracującego.

W pierwszym okresie powojennym ten podział źródeł dochodu na dwie grupy: dochód z pracy najemnej i dochód ze wszystkich innych źródeł był wystarczający. Polska była jeszcze zbyt silnymi węzłami związana z ustrojem kapitalistycznym, z którym dopiero zrywała, aby można

*) W powyższych cyfrach nie uwzględniono pewnej podwyżki podatku dla niektórych grup podatników, jak na przykład samotnych.

było szybkimi reformami przekreślić od razu wszystko. Po pewnym jednak czasie należało rozważyć, czy z punktu widzenia społecznego wszystkie pozostałe źródła dochodu — poza pracą najemną — winny być pod względem podatkowym jednakowo traktowane.

Sama zasada podziału źródeł dochodu dla celów podatku dochodowego nie może nastęrczać poważniejszych wątpliwości teoretycznych. Istotnie bowiem w ocenie źródeł dochodu jedne z nich zasługują z punktu widzenia społecznego na większe od innych poparcie. Najtrudniejszym jednak przy przyjęciu zasady podziału źródeł dochodu jest niewątpliwie prawidłowy podział tych źródeł. Zagadnienie to należy do specjalnie skomplikowanych, gdyż chodzi o prawidłową ocenę kryteriów, według których te źródła dochodu mają być dzielone.

Nie wydaje się być wątpliwe, że jednym z tych kryteriów może być praca a raczej udział pracy podatnika w uzyskaniu dochodu. Przyjęcie tego kryterium pozwoli zatem wyodrębnić te wszystkie źródła dochodu, gdzie podatnik świadczy pracę, mimo że nie jest to praca najemna, podlegająca podatkowi od wynagrodzeń. Tak więc przyjęcie tego kryterium pozwoliłoby na wyłączenie wszystkich rentierów od tych, którzy dokładają się własną pracą do uzyskania dochodu.

W praktyce jednak podział ten — chociaż teoretycznie prosty — napotyka na poważne trudności. Tych bowiem typowych rentierów, którzy ograniczają się jedynie do obciążenia kuponów od listów zastawnych lub akcyj albo do wystawienia czeku — jest w rzeczywistości grupa bardzo nieliczna. Są oni tak nieliczni, że w ogólnej masie podatników nie stanowią takiej grupy, aby warto było nimi się specjalnie zajmować.

Natomiast bardzo liczna jest grupa tych, którzy, mimo że nie pozostają w stosunku najmu pracy, świadczą swoją pracę (zajęcie inżyniera, lekarza, literata itp.) albo obok tej pracy dla osiągnięcia dochodu uruchamiają pewien kapitał, który dopiero w połączeniu z tą świadczoną pracą daje efekt w postaci podlegającego opodatkowaniu dochodu. W tej grupie — kryterium pracy już nie wystarczy. Trzeba więc zastanowić się, czy można przyjąć jakieś inne jeszcze poza pracą kryteria.

Nie ulega wątpliwości, że w tych wypadkach wchodzić musi w grę ocena społecznej przydatności poszczególnych jednostek. Jeżeli w ocenie tej społecznej przydatności przyjdzie się do przekonania, że na przykład praca lekarza ma dla społeczeństwa większe znaczenie od pracy adwokata — to można tak skonstruować skalę podatku dochodowego, aby przy jednakowej sumie dochodu lekarz płacił mniej od adwokata. W ten sposób skala podatku dochodowego stanie się jednocześnie swego rodzaju kartą kwalifikacyjną.

Dokonanie jednak tego podziału jest praktycznie rzecz ujmując niesłychanie trudne. Czy istnieją bowiem dostatecznie głęboko uzasadnione i wyraźnie zaznaczone cechy, które pozwolą na ów podział źródeł dochodu z punktu widzenia ich społecznych walorów, ich społecznej przydatno-

ści? Wydaje się, że przeprowadzenie tego podziału z należytą i potrzebną precyzją jest praktycznie rzecz ujmując — niemożliwe. Jakże bowiem ocenić: czy większą wartość ma z punktu widzenia społecznego praca lekarza czy praca kupca zaopatrującego pewną grupę ludności w artykuły pierwszej potrzeby, gdy nie ma w pobliżu żadnego innego punktu zaopatrzenia. Jeden z nich niesie przez swą pracę zdrowie — drugi zaspakają codzienne konieczne potrzeby. Jeden z nich jest potrzebny wszystkim chorym — drugi wszystkim zdrowym i chorym. Jak w tych warunkach przeprowadzić podział, jak ocenić społeczną wartość czy przydatność pracy? Takich przykładów można by przytoczyć więcej.

Dlatego też mimo uznania słuszności zasady podziału źródeł dochodu dla celów opodatkowania według ich społecznej przydatności — dobrze jest uświadomić sobie, że konsekwentne przeprowadzenie tego podziału jest niemożliwe.

A jednak odstąpienie od idei podziału źródeł też jest niemożliwe. W tych warunkach konieczne jest — naszym zdaniem — przyjęcie pośredniej metody, która w tym podziale źródeł dochodu nie zapewni wprawdzie zbyt wielkiej precyzji, ale która praktycznie da pewne, zbliżone do dobrego rozwiązanie.

Bezsporne jest mianowicie, że w oddzielnej grupie należy wydzielić z jednej strony tych, którzy świadczą tylko pracę, mimo że nie pozostają w stosunku najmu pracy oraz tych, którzy nie świadczą w ogóle pracy, czyli żyją tylko z kapitału a raczej z renty kapitałowej. Pomiędzy tymi dwoma grupami krańcowymi jest jednak bardzo liczna grupa tych wszystkich, którzy oprócz swej pracy angażują jeszcze pewien kapitał.

Oczywiście można by na takim zgrubsza ciosanym podziale się zatrzymać. Ale czy będzie to sprawiedliwe? Czy z punktu widzenia społecznej sprawiedliwości jednakowo należy oceniać drobnego kupca który w znoju dnia codziennego od wczesnego rana do późnego wieczora pracuje przy udziale niewielkiego kapitału oraz innego przedsiębiorcę, który wprawdzie świadczy pracę, ale u którego kapitał odgrywa znacznie większą rolę? Czy można porównać z punktu widzenia sprawiedliwości społecznej owego stojącego na mrozie, chłodzie i deszczu kupca bazarowego z przedsiębiorcą, który dzięki organizacji swego warsztatu pracy dźwignął się na wyższy stopień społeczny? A dalej, czy z punktu widzenia społecznego wielka jest różnica pomiędzy pracą owego drobnego kramikarza a pracą najemnego pracownika zatrudnionego w tym samym zawodzie?

Oto pytania które muszą się nasunąć każdemu, kto z poczuciem odpowiedzialności chciałby rozstrzygnąć ten niesłychanie skomplikowany problem, jakim jest podział dla celów podatkowych źródeł dochodu.

Wydaje się, że wobec tych wszystkich przytoczonych powyżej trudności jedna zasada nie powinna nastęrczać wątpliwości: wszelki podział źródeł dochodu dla celów opodatkowania może się odbywać dopiero po osiągnięciu pewnego po-

ziomu dochodu. Tam w dole, w tych niższych dochodach jakiegokolwiek zróżniczkowanie jest niemożliwe. Wszędzie tam dla osiągnięcia tych niewielkich dochodów — spotkamy się z reguły z ciężką pracą, ze znojem, z trudem — który jako źródło opodatkowania winien być jednakowo traktowany, bez względu na to, czy jest to praca najemna — czy też praca nie wynikająca z stosunku

służbowego. O jakimkolwiek podziale — można mówić dopiero na pewnym poziomie; tam bowiem nawet taka czy inna omyłka w zaszeregowaniu nie będzie tak dotkliwa, gdyż nie uderzy w pierwsze zarobione złotówki.

W następnych numerach umiemy omówienie zmian w podatkach obowiązujących od 1. I. 1949 r.

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Udokumentowanie kosztów przejazdów i diet.

„F. W.”

Pytanie: 1. Przepis § 12 pkt. a) rozporządzenia Ministra skarbu z dnia 31 października 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych mówi, że diety nie mogą przekraczać norm układu zbiorowego wzgl. muszą odpowiadać wysokości diet pracowników państwowych. Sądę więc, że w każdym przypadku, czy wymienione koszty przekraczają czy nie przekraczają 1/2% wzgl. 1/4% ogólnej sumy obrotu przedsiębiorstwa, diety nie mogą przekraczać tych norm. 2. Czy w przypadku przekroczenia normy 1/2% wzgl. 1/4% na te koszty udokumentowane dowodami wewnętrznymi, księgi mogą być uznane za **nieprawidłowe z powodu nienależytego** udokumentowania zapisów?

Naprowadzone przez Czytelnika zagadnienie podzieliłbym jak wyżej w samym zapytaniu na dwie odrębne kwestie całkowicie samodzielne; jak to już wyjaśniliśmy w Nr 42 „Tygodnika Gospodarczego” w art. p. t.: „Dowody wewnętrzne — § 12 rozp. o księgach” — Rozdział 2 rozp. o księgach zatytułowany: „Dowody wewnętrzne” zajmuje się w szczególności, jeśli chodzi o wydatki wymienione w § 12 lit. a), b), c) i e) wyłącznie sprawą unormowania samego tylko zagadnienia sposobu udokumentowania zapisów na te wydatki, nie zaś ich wysokości czy stosunkiem ich do globalnej sumy wszystkich wydatków podatnika.

Wyjaśniliśmy również, że normy 1/2% wzgl. 1/4% obrotu wymienione w grupie wydatków pod lit. d) § 12 tego dotyczą wyłącznie wydatków tej właśnie grupy, nie zaś również wszystkich grup poprzednich, wyliczonych pod literami a), b) i c).

W tym stanie rzeczy zatem powiązanie 2-części pytania z kwestią pomieszczoną w części 1-szej nie znajduje żadnego uzasadnienia tak, że całe zagadnienie sprowadza się do odcinka zachowania warunków udokumentowania kosztów przejazdów i diet i ograniczenia ich wysokości. Stanowisko Czytelnika, jakoby koszty przejazdów i diet w świetle warunków wymienionych w § 12 lit. a) rozporządzenia o księgach w żadnym razie nie mogły przekraczać podanych tam norm jest jednostronne, a co za tym wyjdzie być nieuzasadnione z następujących względów:

Cytowany przepis stanowi wyjątek z dostownego brzmienia postanowień § 8 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o podatku od wynagrodzeń i oznacza w sensie tego dekretu, iż wysokość poniesionych kosztów podróży (przejazdu i diet) **nie wymaga udokumentowania**, jeżeli nie

przekracza „norm układu zbiorowego pracy dla danego zawodu”; „jeżeli dany zakład pracy nie jest objęty układem zbiorowym, wysokość kosztów podróży może być przyjęta na podstawie norm przewidzianych na takie koszty dla pracowników w podobnych zakładach, objętych układem zbiorowym lub dla funkcjonariuszów państwowych. W przypadkach, gdy koszty podróży przekroczy normy wyżej przytoczone, wysokość ich powinna być udokumentowana (np. rachunkami hotelowymi, restauracyjnymi lub innymi dowodami, stwierdzającymi sam fakt odbycia podróży, jej kierunek, czas trwania itp.), w przeciwnym zaś razie nadwyżka ponad tę normę podlega doliczeniu do wynagrodzenia”.

Gdy nie można przedstawić dowodów pewnych kosztów, mających charakter notoryczny (bilety kolejowe, koszty dorożek, napiwki, bagaże itp.) poniesienie tych kosztów może być przyjęte z reguły na podstawie zapodań pracownika co do kierunku podróży, czasu jej trwania i innych okoliczności, które dają możliwość władzy podatkowej sprawdzenia zasadności rzeczywistego poniesienia kosztów oraz ich wysokości (wyrok N. T. A. 27. 3. 1933 r. I. Rej. 8348/30, 26. 5. 1937 r. L. Rej. 3022/35).

Rozpatrując na tym tle postanowienia § 12 lit. a) rozporządzenia o księgach należy dojść do wniosku, iż wymienione w tym przepisie warunki odnoszące się do wysokości kosztów przejazdów i diet dotyczą li tylko uznania ich zapisu w księgach handlowych lub uproszczonych podatnika w sensie udokumentowania dowodem wewnętrznym. Nie oznacza to jednak, by cały dotyczący zapis w księgach nie został uznany, skoro udokumentowana dowodem wewnętrznym wysokość kosztów przekroczy normy określone w cyt. § 12 lit. a), w tym przypadku nie zostanie uznana za należycie udokumentowaną tylko nadwyżka ponad normę. Nadwyżka ta będzie natomiast uznana, jeśli opierać się będzie na dowodach „zewnętrznych” uzasadniających zwiększony ponad normę wydatek.

Istota różnicy pomiędzy cytowanymi przepisami § 12 lit. a) rozp. o księgach a § 8 rozp. wyk. do dekretu o podatku od wynagrodzeń, które niewątpliwie pozostają ze sobą w ścisłym związku merytorycznym, zasadza się na tym, że skoro u pracownika wysokość poniesionych kosztów podróży — jeżeli nie przekracza omawianych norm — nie wymaga w ogóle udokumentowania celem uzyskania zwolnienia od podatku od wynagrodzeń i wystarczy w tej mierze zapodanie pracownika,

to zapodanie to stanowi z kolei dla podatnika — pracodawcy w formie dowodu wewnętrznego należyte udokumentowanie zapisu w księgach w sensie § 12 rozporządzenia o księgach. Gdyby miało być inaczej, cytowane przepisy wykluczałyby wzajemnie możliwość ich praktycznego stosowania. Taka sama sytuacja powstaje w przypadku, w którym ponoszącym koszty podróży jest sam podatnik.

Dowód wewnętrzny na zakup produktów rolnych. „F. W.”

Pytanie: Według art. 86 ust. 3 dekretu o postępowaniu podatkowym, przy zakupie wytworów gospodarstwa rolnego wystarcza dowód wewnętrzny zawierający dane z art. 86 ust. 2 pkt. 7—9, tzn. bez nazwiska i adresu sprzedawcy. Sprawą tą zajmuje się także § 20 p. 2 rozporządzenia o księgach, który mówi: „Taki sam dowód wewnętrzny należy sporządzić...” na zakup wytworów gospodarstwa rolnego...” — a zatem określony w § 20 p. 1, w którym mowa jest o dowodzie wewnętrznym z nazwiskiem i imieniem (nazwą firmy); przepisy te są **zatem sprzeczne ze sobą?**

Spostrzeżenia Czytelnika są trafne, jednakże zauważona sprzeczność pomiędzy postanowieniami art. 86 ust. 3 dekretu o postępowaniu podatkowym a § 20 rozporządzenia o księgach jest pozorną a to z tego względu, iż Czytelnik posłużył się przy zestawianiu treści cytowanych przepisów wyłącznie wykładnią gramatyczną, która w konkretnym przypadku doprowadziła do niezgodności przepisów a mianowicie: Wydaje się nie ulegać wątpliwości, iż właściwym przedmiotem, który normowany jest przepisami § 20 rozp. o księgach jest sprawa **terminowości księgowania** poszczególnych zaszłości, co wynika z postanowień ust. 1 tego przepisu: „Towar powinien być zaksięgowany... na przychód w chwili otrzymania. Jeśli towar nadszedł przed otrzymaniem rachunku lub konsygnacji należy ... itd.” mowa jest o sporządzeniu w tym przypadku szczegółowego opisu otrzymanego towaru w formie dowodu wewnętrznego; stanowisko to potwierdza również brzmienie ust. 3 tegoż § 20: „Księgowanie pozostałych transakcyj w księgach uproszczonych powinno być dokonywane w terminie...”.

Przepis natomiast ust. 2: „Taki sam dowód wewnętrzny należy sporządzić w przypadku nabycia towaru, na który zgodnie z art. 86 ust. 3 nie jest wymagane posiadanie rachunku...” pomieszczony został w tymże § 20-tym nie w tym

sensie, iżby stwarzał zasady i sposoby sporządzenia dowodu wewnętrznego na zakup produktów rolnych odmienne od wymogów art. 86 ust. 3 dekretu o postępowaniu podatkowym a raczej po to, by ustalić termin sporządzenia dowodu wewnętrznego, a mianowicie z chwilą „nabycia towaru” w sensie normalnej organizacji handlowej przedsiębiorstwa, tzn. z chwilą znalezienia się zakupionego towaru (produktu rolnego) w przedsiębiorstwie.

Użycie zatem w cytowanym przepisie rozporządzenia o księgach słów: „Taki sam dowód wewnętrzny należy sporządzić...” nie oznacza, by dowód ten zawierał wszystkie te cechy dowodu wewnętrznego, które wyszczególnia ust. 1 § 20-go, lecz że mowa tu jest o dowodzie wewnętrznym w ogóle. Wykładnia gramatyczna stosowana przy rozpatrywaniu tego przepisu doprowadziłaby bowiem jeszcze z innego punktu widzenia do większej sprzeczności, skorobyśmy np. z użycia wyrazu: „należy sporządzić” chcieli wyprowadzić wniosek, że podatnikowi nie wolno na zakup produktów rolnych posiadać rachunku, zawierającego wszystkie cechy wymagane dla rachunku w postanowieniach art. 86 ust. 2 dekretu o postępowaniu podatkowym. A przecież podatnik może uzyskać rachunek i w tym względzie krępowany być nie może, skoro ust. 3 cyt. przepisu stanowi, iż co do zakupu omawianych produktów „wystarczy” dowód wewnętrzny, a więc udziela podatnikowi przywileju, z którego skorzystać może według swego uznania.

W tym stanie rzeczy uznać należy, jeżeli idzie o formę i treść dowodu wewnętrznego — za wyłącznie miarodajny przepis art. 86 ust. 3 dekretu o postępowaniu podatkowym, wymagający jako minimum: 1) zaopatrzenia dowodu w datę i podpis zakupującego, 2) oznaczenia rodzaju towaru, 3) ilości i ceny jednostkowej, 4) ogólnej sumy należności. Postanowienia § 20 rozporządzenia o księgach nie mogą w tej mierze tych danych rozszerzać tym bardziej, że rozporządzenie o księgach — jak to wynika z pierwszego zdania rozporządzenia przed § 1 — opiera się na delegacjach zawartych w art. 29, 84, 85 ust. 5 i 86 ust. 5 dekretu o postępowaniu podatkowym, a zatem nie jest uprawnione do normowania spraw objętych postanowieniami art. 86 ust. 1—3 a z zakresu tego artykułu tylko sprawy dowodów wewnętrznych dotyczących zapisów u odbierających świadczących usług.

Z. M.

Kronika skarbowa

Obowiązek podatkowy giełd zbożowo-towarowych i maklerów

Według instrukcji Giełdy Zbożowo-Towarowej w Warszawie — jako Giełdy Urzędowej z dnia 4 czerwca 1948 r. zatwierdzonej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, instytucja maklerów przysięgłych na giełdach zbożowo-towarowych uległa z dniem 1-go czerwca 1948 r. reorganizacji, polegającej na tym, że maklerzy przestali

działać jako samodzielni kupcy — pośrednicy i stali się pracownikami giełd. Poszczególne giełdy zawierają z dotychczasowymi maklerami umowy o pracę (art. 441 k. z.). Maklerzy otrzymują obecnie kurtaż giełdowy w zryczałtowanej formie jako wynagrodzenie za wszelkiego rodzaju czynności, wypływające ze sprawowania funkcji maklera. Maklerom nie wolno pobierać jakichkolwiek opłat z tytułu pośrednictwa. Wysokość za-

sadniczego wynagrodzenia ustalono na zł 30.000 miesięcznie netto. Maklerom przysługują premie ustalone dodatkowo. Z dniem 1 czerwca 1948 r. maklerzy inkasują i wpłacają do kasy giełdy wszystkie sumy uzyskane z tytułu kurtażu i innych czynności. Z dniem tym giełdy przejmują personel pomocniczy maklerów na swój etat oraz pokrywają wszystkie koszty ponoszone dotychczas przez maklerów.

Z powyższych ustaleń wynika, że począwszy od dnia 1 czerwca 1948 r. maklerzy przysięgli na giełdach zbożowo-towarowych wykonują swe czynności na zasadzie zawartych z poszczególnymi giełdami umów o pracę (art. 441 k. z.) wobec czego uznać należy, że otrzymywany przez nich kurtaż giełdowy łącznie z premiami i innymi dodatkami za wykonywane czynności maklerskie stanowi wynagrodzenie w rozumieniu dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. o podatku od wynagrodzeń, podlegające z mocy przepisów powołanego dekretu podatkowi od wynagrodzeń. Obowiązek podatkowy zatem w zakresie podatków obrotowego i dochodowego w myśl przepisów dekretu o podatku obrotowym i dochodowym począwszy od dnia 1-go czerwca 1948 r. na maklerach z tytułu ich czynności jako przysięgłych maklerów giełdowych nie ciąży.

Czynności maklerskie począwszy od dnia 1-go czerwca 1948 r. przejęły na siebie giełdy zbożowo-towarowe, które wspomniane czynności wykonują i pobierają za nie opłaty za pośrednictwem dotychczasowych maklerów jako swoich stałych pracowników. Stąd też stwierdzić należy, że w odniesieniu do omawianych czynności obowiązek podatkowy w zakresie podatków obrotowego i dochodowego ciąży w myśl przepisów powołanych wyżej dekretów na poszczególnych giełdach, które też z tytułu świadczeń maklerskich wykonywanych począwszy od dnia 1 czerwca 1948 r. należy pociągać do obowiązku opłacania wymienionych podatków.

Wobec przejęcia z dniem 1 czerwca 1948 r. przez giełdy zbożowo-towarowe również personelu pomocniczego maklerów na swój etat — do potrącania podatku od wynagrodzeń tego personelu obowiązane są z dniem 1 czerwca 1948 r. giełdy jako pracodawcy.

Indywidualne kredyty rolnicze.

Konieczność pogłębienia i przyspieszenia procesu socjalnej przebudowy wsi wymaga bardziej planowego i gospodarczo celowego rozprawienia tak obrotowych jak i inwestycyjnych indywidualnych kredytów rolniczych. W tym celu do czasu przeprowadzenia formalnych zmian statutów właściwych instytucji kredytowych, Ministerstwo Skarbu zarządziło co następuje:

1. Kredyty dla indywidualnych gospodarstw rolnych winny być udzielane jedynie najbardziej pomocy kredytowej potrzebującym, a takimi są z reguły mała i średnio-rolni. Udzielanie kredytów innym kategoriom rolników może mieć miejsce tylko w tych przypadkach, gdy przemawiać będą za tym względy ogólnogospodarcze. Kiedy i w jakich rozmiarach względy te będą wchodzić w rachubę, podawane będzie przez Ministerstwo

Skarbu do wiadomości. Następować to będzie każdorazowo przy uruchamianiu poszczególnych akcji kredytowych, po uprzednim porozumieniu się z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych, innymi zainteresowanymi resortami oraz Związkiem Samopomocy Chłopskiej.

W razie braku takich instrukcji oraz przy różnych kredytach specjalnych (celowych), będących obecnie w toku rozprawiania, jak również z reguły przy kredytach tzw. ogólnych, tj. udzielanych na wznowienie ogólnych środków gospodarstwa, kredytobiorcami mogą być jedynie mała i średniorolni.

2. Przy udzielaniu kredytów indywidualnym gospodarstwom rolnym należy pobierać od kredytobiorcy skrypt dłużny, podpisany przez niego samego oraz zaopatrzone ponadto w jeden podpis członka rodziny (żona, pełnoletni syn, córka) wspólnie z dłużnikiem gospodarzącego albo na wniosek dłużnika — w przypadku braku członka rodziny — innej osoby.

3. Do czasu powołania do życia przy instytucjach kredytowych specjalnych społecznych komisji opiniodawczych, każdy kredyt dla indywidualnego gospodarstwa rolnego (również ewentualna prolongata już udzielonego kredytu) może być udzielony jedynie po uprzednim zasięgnięciu przez instytucję kredytową opinii gminnego Zarządu Związku Samopomocy Chłopskiej. Opinia taka winna uwzględniać celowość kredytu, jego wysokość i możliwości dotrzymania terminów spłaty. Opinie kredytowe, wydawane przez Zarządy Samopomocy Chłopskiej, nie mogą być sprzeczne z ogólnymi warunkami ustalonymi przez Ministerstwo Skarbu dla danego rodzaju akcji kredytowej.

4. Oprocentowanie kredytów, udzielonych indywidualnym gospodarstwom rolnym nie może w żadnym przypadku, poczynając od dnia 1 września 1948 r. przekraczać 8% w stosunku rocznym przy kredytach obrotowych oraz 5% przy kredytach z państwowego planu inwestycyjnego. Jeżeli przy uruchomianiu poszczególnych akcji kredytowych ustalone już zostało lub będzie ustalone niższe oprocentowanie niż wyżej podane — obowiązują odnośne stawki niższe.

Z dniem 1 września 1948 r. znosi się przy indywidualnych kredytach rolniczych pobieranie jakichkolwiek prowizji oraz opłat tytułem zwrotu kosztów formularzy, blankietów, opłat, znaczków pocztowych itp.

5. Należy ograniczyć formalności przy udzielaniu indywidualnych kredytów do bezwzględnie koniecznych czynności. Wzory formularzy i druków używane dotychczas przy tego rodzaju kredytach, powinny być uproszczone. Zobowiązuje się instytucje kredytowe do takiego załatwiania spraw związanych z udzielaniem indywidualnych kredytów rolniczych, aby ubiegający się o te kredyty rolnik, na czynności związane z ich uzyskaniem zużywał jak najmniej czasu.

6. Zarządzenia, regulaminy, instrukcje, okólniki itp. sprzeczne z niniejszymi zasadami tracą swą moc obowiązującą. O ile wydane zostały przez instytucje kredytowe — winny być przez nie niezwłocznie odwołane albo skorygowane.

Oszczędzanie społeczne 13)

na Państwowy Fundusz Ziemi i przelania jej na Fundusz Ziemi lub odliczenia od następnej raty wkładu oszczędnościowego.

Na temat Funduszu Ziemi zob. dekret z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 13 z r. 1945) oraz dekret z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na Ziemiach Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 279).

Wysokość stawki: Roczne wkłady oszczędnościowe uczestników Funduszu B ustala się w oparciu o wymiar podatku gruntowego przez zastosowanie właściwej stawki oszczędnościowej, ustalonej corocznie rozporządzeniem Rady Ministrów. Stawki oszczędnościowe wynoszą w roku 1948 dla podatników podatku gruntowego, opłacających podatek od podstawy opodatkowania:

- a) ponad 60 kwintali żyta — 100% wymiaru podatku gruntowego za rok 1948,
- b) ponad 100 do 130 kwintali żyta — 110% wymiaru podatku gruntowego,
- c) ponad 130 kwintali żyta — 130% wymiaru podatku gruntowego za r. 1948.

Grunty zwolnione od podatku gruntowego nie podlegają obowiązkowi społecznego oszczędzania.

3. Wkłady uczestników Funduszu C

1. **Obowiązki pracodawcy.** Składki oszczędnościowe uczestników Funduszu C pobiera pracodawca w sposób i w trybie przewidzianym dla podatku od wynagrodzeń, po czym wnosi je do właściwej instytucji bądź placówki na książeczki oszczędnościowe pracowników. Za wynagrodzenie uważa się wynagrodzenie w rozumieniu dekretu o podatku od wynagrodzeń z wyłączeniem wynagrodzeń zwolnionych od podatku na mocy art. 5 ust. 1 pkt. 1 — 19 tegoż dekretu. Kwoty należnych składek oszczędnościowych, potrącone przez pracodawcę przy wypłacie wynagrodzenia lub ponoszone przez pracodawcę z własnych funduszy, jest on obowiązany wpłacać we właściwej miejscowo zbiornicy P. K. O. w terminie do 7 dni po upływie miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiła wypłata wynagrodzenia, z dołączeniem wykazu potrąceń, sporządzonego według przepisanej wzoru.

Oszczędzanie społeczne ¹⁴⁾

2. Obliczenie składek.

A) Zwolnienia przedmiotowe. Zwolnienia przedmiotowe w podatku od wynagrodzeń ujęte w art. 5 ust. 1 pkt. 1 — 19 stanowią podstawę do zwolnienia od obowiązku społecznego oszczędzania w Funduszu C.

B) Bieżące i zaległe okresy wypłaty. Gdy pracodawca obok bieżącego wynagrodzenia za dany okres wypłaty wypłaca zaległe wynagrodzenia za jeden lub więcej okresów wypłaty, obliczenie składki oszczędnościowej następuje tak, jakby wypłata nastąpiła w oddzielnym okresie wypłaty. Do pozostałych sposobów obliczenia należy stosować odpowiednio odnośne postanowienia dekretu o podatku od wynagrodzeń oraz rozporządzenia wykonawcze do tegoż dekretu.

C) Łączne wynagrodzenia. Obowiązkowi społecznego oszczędzania polegają osoby otrzymujące równocześnie od dwóch lub od większej ilości pracodawców wynagrodzenie, jeżeli suma tych wynagrodzeń przekroczyła 240.000 zł w roku kalendarzowym. Obowiązkowi temu podlegają one również w przypadku, gdy nie podlegają opodatkowaniu od łącznych wynagrodzeń. Przykłady:

I. Pracownik otrzymał w ciągu roku od pracodawcy A wynagrodzenie w kwocie 320.000,— zł oraz od pracodawcy B wynagrodzenie w kwocie 120.000,— zł łącznie, zatem w ciągu roku wynagrodzenia wyniosły 440.000,— złotych. Na pracowniku tym ciąży obowiązek obliczenia i wpłaty rocznego wkładu oszczędnościowego od sumy 440.000,— złotych. Wkład ten według stopy 2% wynosi 8.800,— zł. Ponieważ jednak pracownik wpłacił w ciągu roku składki oszczędnościowe od kwoty 320.000,— zł (stopa 1%) w wysokości 3.200,— zł, pozostaje do zapłaćenia różnica w sumie 5.600,— zł.

II. Pracownik otrzymał w ciągu roku od prywatnego pracodawcy wynagrodzenie w kwocie 180.000,— zł oraz jako funkcjonariusz państwowy wynagrodzenie w kwocie 160.000,— zł. Na pracowniku tym ciąży obowiązek obliczenia i wpłaty rocznego wkładu oszczędnościowego od łącznej sumy wynagrodzeń, tj. od 340.000,— zł.

W przypadkach otrzymywania przez uczestnika funduszu C wynagrodzeń od dwóch lub od większej ilości pracodawców obowiązek wnoszenia składek istnieje od-

Oszczędzanie społeczne ¹⁵⁾

rębnie co do wynagrodzeń wypłacanych przez każdego pracodawcę. W przypadkach wypłacania przez pracodawcę dwóch lub więcej wynagrodzeń jednemu pracownikowi, pracodawca winien obliczyć i pobrać składkę oszczędnościową, przyjmując za podstawę łączną sumę wynagrodzeń. Stawki oszczędnościowe wymienione w poniższej skali mają odpowiednie zastosowanie przy obliczaniu rocznych wkładów oszczędnościowych uczestników otrzymujących wynagrodzenia łączne. Wkłady te oblicza się przez zastosowanie do kwoty łącznego rocznego wynagrodzenia właściwej stawki oszczędnościowej.

Uczestnicy, o których teraz mowa, powinni po upływie roku kalendarzowego bez wezwania uiścić w kasie właściwej miejscowo zbiornicy P. K. O., w terminie do 15 stycznia roku następnego różnicę między ustaloną kwotą rocznego wkładu a sumą potrąconych bądź poniesionych przez pracodawcę zastępczo lub zachowanych uczestnikowi w ciągu roku składek od poszczególnych wynagrodzeń.

•D) **Przejęcie składki przez pracodawcę.** Jeżeli pracodawca nie potrąca należnych składek oszczędnościowych, lecz ponosi je z własnych funduszy, obowiązany jest przyjąć za podstawę do ustalania stawki oszczędnościowej i obliczenia składki taką kwotę, aby po potrąceniu od tej kwoty należnej składki pozostała różnica wyrażała sumę, przypadającą pracownikowi do wypłaty. W przypadku takim należy wypłacać pracownikowi wynagrodzenie netto przeliczyć według poniższej tabeli na odpowiadające mu wynagrodzenie brutto, od którego należy obliczyć składkę według skali podanej poniżej.

Wysokość wynagrodzenia netto w stosunku rocznym w zł	Stanowi w stosunku do wynagrodzenie brutto %
ponad do	
240.000,— 396.000,—	99
396.000,— 588.000,—	98
588.000,— —	97

Przykład: Wypłacone miesięczne wynagrodzenie netto 33.500,— zł w stosunku rocznym wynosi 402.000,— zł. Kwotę tę należy pomnożyć przez 100 i podzielić przez 98 (z powyższej tabeli) według wzoru: $Wb = (Wn \times 100) : P$.

Oszczędzanie społeczne ¹⁶⁾

Wb — wynagrodzenie brutto; Wn — wynagrodzenie netto; P — stopa procentowa.

$Wb = (420.000 \text{ zł} \times 100) : 98 = 410.204 \text{ zł}$ w stosunku rocznym, odpowiadające zaś temu miesięczne wynagrodzenie brutto $(410.204 \text{ zł} : 12)$ wynosi 34.189 zł a więc w zaokrągleniu 341.100 zł, składka oszczędnościowa zaś (według 2% stawki) 682 zł. Celem sprawdzenia czy obliczenie zostało pod względem rachunkowym dokonane prawidłowo, należy odjąć od wynagrodzenia miesięcznego brutto bez zaokrąglenia (tj. 34.189 zł) obliczoną składkę oszczędnościową bez zaokrąglenia (682 zł) a otrzyma się wówczas kwotę zł 33.507 zł, co po zaokrągleniu daje wynagrodzenie miesięczne netto, tj. 33.500,— zł. Obliczenia więc dokonano prawidłowo.

Jeżeli poszczególni lub wszyscy pracodawcy uczestnika Funduszu C, otrzymującego wynagrodzenie łączne, nie potrącali mu należnych składek, lecz ponosili je z własnych funduszów, należy przy obliczaniu rocznego wkładu przyjmując za podstawę kwoty rocznych wynagrodzeń brutto, stosując odpowiednio wymienione wyżej zasady. Obowiązek przeliczenia wynagrodzenia netto na brutto istnieje dopiero przy wynagrodzeniu netto przekraczającym 240.000,— zł w stosunku rocznym. Wynagrodzenia zatem netto: miesięczne ponad 20.000,— zł, tygodniowe — ponad 4.613,— zł i dzienne — ponad 800 zł podlega przeliczeniu na wynagrodzenie brutto.

E) Przejęcie oprócz składki innych świadczeń przez pracodawcę (Bibl. P. P.). Przypadki te będą miały miejsce w razie przejęcia przez pracodawcę oprócz składki oszczędnościowej również podatku od wynagrodzeń. Ponieważ od sumy wynagrodzenia netto dodaje się innego rodzaju świadczenie pokryte za pracownika przez pracodawcę, a w konkretnym przypadku chodzi o podatek od wynagrodzeń, należy najpierw obliczyć ten podatek w myśl zasad art. 12 ust. 3 dekretu o podatku od wynagrodzeń i § 23 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o podatku od wynagrodzeń. Przykład: Pracownik otrzymuje wynagrodzenie miesięczne netto 36.000,— złotych, przy czym pracodawca pokrywa z własnych funduszów tak podatek od wynagrodzeń i jak i składkę oszczędnościową. Najpierw dokonuje się obliczenia podatku od wynagrodzeń. Wynagrodzenie netto wynosi 36.000,— zł

Oszczędzanie społeczne 17)

miesięcznie, tj. rocznie 432.000,—. Składka oszczędnościowa wynosi zgodnie ze skalą podaną niżej 2% od 36.000,— złotych, tj. 720,— zł. Do wynagrodzenia netto 36.000 zł należy dodać składkę oszczędnościową tj. 720 zł. Otrzymujemy wtedy miesięczne wynagrodzenie netto łącznie ze składką oszczędnościową. Roczne wynagrodzenie netto wynosi 440.640,— złotych i ponieważ przekracza roczną sumę wynagrodzenia netto 167.400,— zł, tj. brutto 180.000,— zł stosuje się obliczenie podatku w myśl art. 12, ust. 3 dekretu o podatku od wynagrodzeń.

Przeliczenie wynagrodzenia z netto na brutto następuje:
$$Wb = (Wn \times 100) : P.$$
$$P$$
 to jest stopa procentowa przedstawiająca stosunek wynagrodzenia netto do wynagrodzenia brutto wynosi z tabeli podatków od wynagr. 79%.
$$Wb = (440.640 \times 100) : 79 = 557.772 \text{ zł, zaokrąglone na } 557.770 = \text{wynagrodzenie brutto roczne.}$$
 Od wynagrodzenia brutto rocznego stopa procentowa z art. 11 dekretu o pod. od wynagrodzeń wynosi 21%. Roczne wynagrodzenie brutto 557.770 dzieli się przez 12 i otrzymuje się 46.480 zł, tj. wynagrodzenie miesięczne brutto. Podatek od tego wynagrodzenia według 21% stawki wynosi po zaokrągleniu 9.760 zł. Po potrąceniu od wynagrodzenia brutto podatku od wynagrodzeń i składki oszczędnościowej (46.480 zł mniej 9760 plus 720 zł) pozostaje do wypłaty kwota 36.000 zł, tj. wynagrodzenie miesięczne netto po potrąceniu podatku od wynagrodzeń i składki.

Z kolei przystępuje się do obliczenia składki. Do wynagrodzenia netto 36.000 zł dodaje się podatek obliczony w myśl art. 12, ust. 3 podatku od wynagr., tj. 9.760 zł (36.000 plus 9760 zł) = 45.760 miesięcznie, zaokrąglone na 45.700 zł $\times 12 = 548.400 \text{ zł, — tj. roczne wynagrodzenie netto.}$ Wobec tego, że roczne wynagrodzenie netto przekracza 240.000,— zł, stosuje się obliczenie składki oszczędnościowej w sposób wyżej podany przez przeliczenie netto na brutto.

$$Wb = (548.000 \times 100) : 98 = 559.591 \text{ zł zaokrąglone na } 559.500 \text{ zł} = \text{wynagrodzenie brutto roczne.}$$

Od powyższego wynagrodzenia rocznego brutto stawka oszczędnościowa wynosi 2%. Roczne wynagrodzenie brutto dzieli się przez 12 i otrzymuje się kwotę zł 46.625 po zaokrągleniu 46.600 zł, — to jest wynagrodzenie miesięczne brutto. Składka oszczędnościowa od tego wyzna-

Oszczędzanie społeczne¹⁸⁾

grodzienia wynosi 2%, tj. 932 zł po zaokrągleniu 930 zł. Po potrąceniu od wynagrodzenia brutto składki oszczędnościowej i podatku od wynagrodzeń (46.600 mniej 930 plus 9.760) wypada kwota 35.910,—. Obliczenie prawidłowe, a różnica między 36.000,— zł, tj. wynagrodzeniem netto a kwotą 35.910,—zł wynosi 90,— zł. Różnica ta wynika z zaokrążeń dokonywanych uprzednio w toku obliczenia.

V.

KSIĄŻECZKI OSZCZĘDNOŚCIOWO-INWESTYCYJNE

Książeczki oszczędnościowo-inwestycyjne wydawane będą uczestnikom Funduszków przez instytucje powołane do zbioru składek. Książeczki są imienne i nieprzenośne w aktach prawnych między żyjącymi.

1. Wypełnianie książeczek

Kwoty składek (rocznych wkładów), wpłacane przez poszczególnych uczestników, wpisuje się do książeczek. W przypadku przymusowego ściągnięcia składek (rocznych wkładów) prawo dokonania wpisu przysługuje władzy egzekwującej. Wpisuje się do książeczki również wypłaty z tytułu wycofania wkładów, pożyczek, zwolnień i zwrotów.

2. Obowiązek przedstawiania książeczek

Uczestnik Funduszu obowiązany jest przedstawić książeczkę oszczędnościową na żądanie instytucji uprawnionych do zarządu, poboru lub przymusowego ściągnięcia świadczeń pieniężnych. W przypadku nieprzedstawienia książeczki na żądanie w ciągu 2 miesięcy od daty wezwania za podstawę do ustalenia wkładu przyjęty będzie stan konta uczestnika w zbiornicy P. K. O. lub w K. K. O. Niezależnie od tego nieprzedstawienie książeczki uważa się za wykroczenie skarbowe, do którego mają zastosowanie odpowiednie przepisy prawa karnego skarbowego z tym, że karę porządkową wymierzyć można w kwocie od 20 do 500 zł.

3. Utrata książeczki

W przypadku utraty książeczki instytucja, która wydała książeczkę, wystawi na żądanie właściciela na jego koszt duplikat. Utracona książeczka traci ważność.

Oszczędzanie społeczne 19)

4. Wycofanie 5% wkładu

Posiadacz książeczki będzie mógł corocznie, poczynając od roku 1949, wycofać 5% wkładu obliczonego na koniec poprzedniego roku kalendarzowego. Kwoty nie wycofane przenosi się na wolny rachunek oszczędnościowy. Podjęcie należności może nastąpić w każdym czasie.

5. Oprocentowanie i premiowanie

Wkłady będą oprocentowane bądź premiowane. Oprocentowanie wynosi 2 procent rocznie. Oprocentowanie zaczyna biec od dnia 1 następnego miesiąca, licząc od dnia dokonania wpłaty a kończy się w ostatnim dniu miesiąca poprzedzającego wypłatę. Odsetki wypłacane będą a) osobom prawnym i spadkom nieobjętym gotówką przy wycofaniu, zwrocie lub też innych wypłatach z książeczki, nie podjęte odsetki zapisywane będą na wolny rachunek oszczędnościowy; b) osobom fizycznym w formie premii ubezpieczeniowej na wypadek śmierci. Odsetek nie dolicza się do wkładu.

VI.

POŻYCZKI

Uczestnictwo uprawnia do otrzymania pożyczki inwestycyjnej, jeżeli:

1. uczestnik całkowicie wpłacił składki (roczne wkłady), maleźne do dnia zgłoszenia wniosku,
2. inwestycja, dla dokonania której pożyczka jest przeznaczona, została objęta państwowym planem inwestycyjnym i odpowiada wymogom technicznym. W wyjątkowych przypadkach Bank Gospodarstwa Krajowego może przyznać pożyczkę inwestycyjną osobie nie będącej uczestnikiem żadnego z funduszy, jak również uczestnikowi nie odpowiadającemu warunkom wyżej wymienionym. Wypłata pożyczki przyznanej nastąpi ratami w miarę postępu robót inwestycyjnych.

VII.

ZWALNIANIE WKŁADÓW

Zwalnia się część wkładu oszczędnościowego uczestnika, jeżeli środki pieniężne mają być przeznaczone przezeń na pokrycie jego zobowiązań z tytułu nakładów,

Oszczędzanie społeczne ²⁰⁾

uprawnających do złożenia wniosku o zwolnienie. Spis nakładów, uprawniających do złożenia wniosku o zwolnienie, ustala Rada Ministrów w drodze uchwały powziętej na wniosek prezesa Centralnego Urzędu Planowania. Spis ustalony będzie odrębnie dla uczestników poszczególnych Funduszy a obejmować będzie w zależności od potrzeb i możliwości rynkowych między innymi budowę oraz nabycie środków i urządzeń przemysłowych zakupy maszyn, narzędzi udziałów, w spółdzielniach wytwórczych, maszynowych itp. jak również dla określonej kategorii uczestników wkłady w spółdzielniach mieszkaniowych i zakupy niektórych trwałych dóbr konsumpcyjnych.

VIII.

ZWROTY

1. Wypadki rodzinne

Zwrot części wkładu oszczędnościowego następuje w przypadku śmierci członka rodziny najbliższej, narodzin dziecka oraz ślubu uczestnika lub jego dziecka a także w przypadku, spowodowanej kalectwem lub nieuleczalną chorobą trwałej niezdolności do pracy uczestnika Funduszu lub członka jego najbliższej rodziny. Uczestnicy Funduszu B oraz uczestnicy Funduszu C mogą uzyskać zwrot części wkładu także w przypadku utrzymywania dziecka w szkole poza miejscem zamieszkania, uczestnicy Funduszu B ponadto także w przypadku klęski żywiołowej oraz straty w inwentarzu żywym, powodującej w sposób istotny umniejszenie zdolności płatniczej uczestnika. Zastosowanie zwrotów uzależnia się od przedstawienia odpowiedniego dowodu. Łączna wysokość sum zwrotnych w ciągu roku oszczędności nie może przekraczać 50.000 zł po odliczeniu części, zwolnionej z tytułu poniesienia określonych nakładów ani połowy wkładu oszczędnościowego. Uprawnienia do uzyskania zwrotu, nie mające pokrycia w bieżącym roku, przesuwają się na rok następny.

Do zgłoszenia o zwrot winny być dołączone dowody urzędowe, stwierdzające fakty uzasadniające zwrot, w szczególności:

1. akt zejścia członka najbliższej rodziny wraz z dowodem pokrewieństwa; za członków najbliższej rodziny uważa się małżonka, rodziców, dzieci uczestnika, po-

Ulgi inwestycyjne dla przywozu towarów z zagranicy.

Ministerstwo Skarbu — wobec niejednolitej wykładni przepisów art. 3 pkt 6) ustawy z dnia 2 czerwca 1947 r. o ulgach inwestycyjnych — wyjaśniło i zarządziło co następuje: O ile chodzi o przywóz towarów z zagranicy, to z ulg inwestycyjnych w postaci zwolnienia od podatku dochodowego nie korzysta nadwyżka, otrzymana ze sprzedaży importowanych towarów nawet wówczas, gdy przywóz ten korzysta z ulg inwestycyjnych, gdyż przywóz towarów z zagranicy na pod-

stawie zezwoleń zaopatrzonych w klauzulę, że przywóz podlega przepisom ustawy o ulgach inwestycyjnych z natury rzeczy miał miejsce po dniu wejścia w życie ustawy, przeto i nadwyżka ze sprzedaży importowanych towarów na podstawie zezwoleń przywozowych zaopatrzonych powyższą klauzulą, uzyskana być mogła dopiero po dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na podstawie przepisu art. 2 ust. 1 pkt. 3) zdanie ostatnie nadwyżka ta nie podlega zwolnieniu od opodatkowania podatkiem dochodowym, chociażby następnie została użyta na inwestycje wymienione w art. 3 pkt. 1 — 3 lub 5 omawianej ustawy.

Ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa

Odwołania od orzeczeń ubezpieczalni społecznej

Uwagi wstępne: W numerach 29 i 36 Tygodnika Gospodarczego omówiliśmy świadczenia ubezpieczalni społecznej z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa zarówno dla ubezpieczonych jak i dla członków rodzin. W niniejszym artykule omówimy środki odwoławcze przysługujące ubezpieczonemu w celu uchylenia decyzji ubezpieczalni odmawiającej należnych mu świadczeń. Na zasadzie art. 54 ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. 396/1933 r.) odwołanie od orzeczeń ubezpieczalni społecznej w sprawach świadczeń ubezpieczalni oraz od orzeczeń w sprawach kar rozstrzyga komisja rozjemcza ubezpieczalni społecznej. Postępowanie przed tą komisją normuje rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19. III. 1947 (Dz. U. 161/1947).

Skład Komisji Rozjemczej

Komisja rozjemcza (Dz. Urzęd. Ministr. Pracy i Op. Społ. nr 8/1948 §§ 81—84) składa się z przewodniczącego i jego zastępcy mianowanych przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej oraz 6 członków mianowicie: 3 przedstawicieli ubezpieczonych i 3 przedstawicieli pracodawców. Członkowie pochodzą z wyboru rady ubezpieczalni i są wybierani na jeden rok. Każdy członek ma zastępcę pochodzącego także z wyboru rady. Komisja rozjemcza orzeka w zespołach złożonych z przewodniczącego lub jego zastępcy i z członków lub ich zastępców, po jednym z grupy ubezpieczonych i pracodawców. Przy załatwianiu spraw dotyczących roszczeń pracowników umysłowych, w komplecie orzekającym powinien brać udział przedstawiciel pracowników umysłowych, w sprawach dotyczących roszczeń pracowników fizycznych, przedstawiciel pracowników fizycznych. Komisja wyłącza od orzekania w danej sprawie członka, który albo zainteresowany jest osobiście w danej sprawie, albo jest krewnym lub powinowatym odwołującego się, albo też stosunek jego do sprawy jest tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności.

Przewodniczącą reprezentuje komisję na zewnątrz. Składa on razem ze swoim zastępcą przyrzeczenie pisemne na ręce przewodniczącego rady ubezpieczalni, że będą sumiennie i bezstronnie,

zgodnie z obowiązującymi przepisami, pełnić swoje obowiązki. Członkowie komisji i ich zastępcy składają takie przyrzeczenie na ręce przewodniczącego komisji. Komisja może nakładać na swoich członków za niedbałe pełnienie obowiązków kary porządkowe: upomnienia i nagany.

Właściwość rzeczowa komisji rozjemczej. — Komisja rozjemcza powołana jest do rozpatrywania odwołań, wniesionych przez ubezpieczonych w danej ubezpieczalni, od orzeczeń dyrektora w sprawach świadczeń z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz w sprawach kar pieniężnych nałożonych za niestosowanie się do regulaminu dla chorych i poleceń lekarzy. W wyjątkowych przypadkach rozpatruje również komisja odwołania ubezpieczonych w innej ubezpieczalni.

Siedziba. — Siedzibą komisji jest siedziba ubezpieczalni społecznej.

Sekretariat komisji rozjemczej. — Czynności biurowe związane z działalnością komisji rozjemczej załatwia sekretariat komisji, który składa się z przydzielonych na ten cel urzędników ubezpieczalni.

Odwołania. — Odwołania do komisji rozjemczej należy wnieść w ciągu 30 dni od dnia doręczenia na piśmie odmownej decyzji ubezpieczalni. Odwołanie składa się na piśmie w sekretariacie komisji lub też ustnie do protokołu. Odwołanie winno zawierać: imię, nazwisko i adres wnoszącego, stan faktyczny sprawy, dokładne określenie roszczenia oraz dowody na jego poparcie.

Odwołanie nie będzie rozpatrzone:

1. jeżeli z odwołania nie wynika, kto je wnosi,
2. jeżeli sprawa nie należy do właściwości rzeczowej komisji,
3. jeżeli przekroczono 30-dniowy termin do wniesienia odwołania,
4. jeżeli sprawa o ten sam przedmiot toczy się lub już została rozstrzygnięta,
5. jeżeli wnoszący odwołanie nie miał uprawnienia do jego wniesienia.

Odwołanie wniesione do niewłaściwej komisji przesyła się z urzędu do komisji właściwej — przy czym termin wniesienia odwołania do komisji niewłaściwej jest istotny dla ustanowionego 30-dniowego terminu wnoszenia odwołań.

Do wnoszenia odwołania uprawniony jest każdy, jeżeli co do przedmiotu sporu może sam działać w postępowaniu przed instytucją ubezpieczeń społecznych. Dopuszczalne jest działanie przez pełnomocników, którymi mogą być: adwokaci, małżonek odwołującego się, pełnoletnie dzieci, rodzice oraz rodzeństwo i wyznaczeni przez organizację zawodowe ich członkowie lub funkcjonariusze. Pełnomocnictwo pisemne nie wymaga uwierzytelnienia podpisu odwołującego się. Pełnomocnictwo może być złożone także ustnie do protokołu na rozprawie lub w treści samego odwołania.

Postępowanie wstępne — Przewodniczący przesyła odwołanie dyrektorowi ubezpieczalni, który w ciągu 7 dni zwraca je komisji dołączając akta sprawy i wyjaśnienia oraz wyznaczając przedstawiciela ubezpieczalni na rozprawę w danej sprawie. W miarę potrzeby przewodniczący wzywa dyrektora do złożenia dalszych wyjaśnień.

Odwołania zasadniczo rozpatrywane są na rozprawach, w których biorą udział odwołujący się i przedstawiciel ubezpieczalni.

Przewodniczący wyznacza termin rozprawy tak, aby przypadł on najdalej w ciągu 4 tygodni od daty wpływu odwołania.

Sprawy dotyczące odmowy udzielania pomocy lekarskiej są uprzywilejowane i winny być rozpatrywane poza kolejką. O terminie rozprawy zawiadamia się strony ewtl. świadków i biegłych listami poleconymi lub za dowodem doręczenia co najmniej na tydzień przed rozprawą. Dowody doręczenia dołącza się do akt.

Odwołujący ma prawo w ciągu 7 dni poprzedzających rozprawę przeglądać akta sprawy w sekretariacie komisji.

Rozprawa. — Postępowanie na rozprawie jest jawne, ustne i bezpośrednie. Przewodniczący otwiera i zamyka rozprawę, kieruje jej biegiem, ustala kolejność dowodów, udziela głosu i czuwa nad przestrzeganiem porządku i należytej powagi posiedzenia.

Niestawiennictwo stron, mimo należytego doręczenia wezwań na rozprawę nie wstrzymuje rozpoznania sprawy i wydania orzeczenia. Na uzasadniony wniosek o przywrócenie terminu, komisja może wg. swego uznania zarządzić ponowną rozprawę i ewentualnie zmienić pierwotne orzeczenie.

Komisja kieruje się zarówno materiałem dostarczonym przez strony jak również bierze pod uwagę dowody przeprowadzone z urzędu.

Komisja odbiera od świadków przyrzeczenie

zeczania prawdy. Komisja orzeka na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania o tym czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną. Z rozprawy komisji sporządza się protokół, który podpisuje przewodniczący i protokolant.

Orzeczenie komisji. — Orzeczenie zespołu orzekającego zapada większością głosów na naradzie tajnej. Żaden z członków zespołu nie może się uchylić od głosowania nad orzeczeniem, może jednak, w razie przegłosowania, złożyć swoje odrębne zdanie do akt sprawy na piśmie. Członkowie komisji są przy wydawaniu orzeczeń niezawisli i podlegają tylko ustawom i przepisom na ich podstawie wydanym.

Orzeczenia komisji winny być wydawane zgodnie z przepisami prawa. Orzeczenie komisji winno określać czy i w jakim rozmiarze żądanie odwołującego się zostało uwzględnione. Ogłoszenie orzeczenia następuje ustnie, bezpośrednio po naradzie.

Przewodniczący winien w ciągu 7 dni sporządzić orzeczenie wraz z uzasadnieniem na piśmie, jeżeli tego zażąda jedna ze stron (odwołujący się lub przedstawiciel ubezpieczalni) przed upływem 3 dni od ogłoszenia orzeczenia. Wypisy orzeczenia doręcza się odwołującemu się i ubezpieczalni.

Koszty. — Koszty związane z działalnością komisji rozjemczej ponosi ubezpieczalnia.

Odwołującemu się nie przysługuje zwrot kosztów stawiennictwa przed komisją.

Świadkom utrzymującym się z dziennego zarobku, przysługuje zwrot wykazanego utraconego zarobku.

Biegłym przysługuje za ich czynności wynagrodzenie i zwrot kosztów wg. norm ustalonych dla biegłych sądowych.

Świadkom i biegłym zamiejscowym przysługują diety i zwrot kosztów podróży.

Wszelkie żądania dotyczące zwrotu kosztów należy zgłosić do protokołu pod rygorem utraty tego prawa.

Skarga apelacyjna. — Jeżeli komisja rozjemcza oddaliła skargę odwołującego się, wówczas w pewnych ściśle określonych przypadkach, przysługuje mu jeszcze prawo do wniesienia apelacji od orzeczenia komisji rozjemczej do właściwego okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych, który w tych sprawach orzeka jednoosobowo bez udziału ławników.

Postępowanie przed sądami ubezpieczeń społecznych normuje ustawa z dnia 28 lipca 1939 r. (D. U. 476/1939).

(Ciąg dalszy nastąpi).

Organizacja służby utrzymania urządzeń fabrycznych

I.

Na dziale utrzymania urządzeń ciąży odpowiedzialność za pełną ich gotowość każdej chwili do wykonania pracy.

Pierwszą i najważniejszą zasadą dla każdej organizacji utrzymania jest odpowiednia siła ludzka. Rozwój skomplikowanych maszyn i urządzeń wytwórczych oraz wyposażenia fabrycznych wiąże

się ściśle z właściwym ich technicznym prowadzeniem, fachową obsługą, jak i konserwacją.

Pracownicy działu utrzymania, jako ci, których zadaniem jest zabezpieczenie tych wszystkich urządzeń przed zniszczeniem, zużyciem przedwczesnym i utrzymanie w stanie stałego użytkowania, muszą być fachowcami z jednej strony w

zakresie reperacji, uruchamiania i konserwacji w czasie pracy, a z drugiej strony muszą być wyszkoleni (muszą być ich wrodzonym przyzwyczajeniem) w pedantycznym wprost wykonywaniu swojej roboty. Służba utrzymania zaczyna się z tą chwilą, kiedy dany obiekt jest oddany do użytku fabryki obojętne czy to będzie nowy budynek czy jakaś instalacja czy jakaś maszyna przeznaczona do pracy dla właściwej produkcji). Od tego momentu przyjmując na siebie obowiązek ochrony tego obiektu, służba utrzymania musi nie tylko znać jego przeznaczenie, ale i konstrukcję i działanie. Ludzie ci, jak i szef działu utrzymania muszą pamiętać i dobrze to zrozumieć, że nie fabryka przyjmuje wykwalifikowanych rzemieślników, płacąc im wysokie stawki zarobkowe, aby mieć wysoką wydajność produkcji, lecz dział utrzymania w wysokim stopniu realizuje tę wydajność na drodze stałej kontroli i rewizji wszystkich urządzeń fabrycznych dbając o ich jakościowy najwyższy stan i ciągłość pracy. W tych tylko wypadkach wykwalifikowany rzemieślnik może dać optimum wydajnej produkcji.

Stąd już wynika, że utrzymanie, oparte na przewidywaniu i profilaktyce może włożone nań zadanie spełnić jak najlepiej i jak najoszczędniej. Utrzymanie urządzeń fabrycznych zatem przedstawia zagadnienie troskliwego planowania, które, trzeba to przyznać, mocno komplikuje się przez sam fakt, że przy robocie zawsze mogą powstawać nagłe i nieprzewidziane wypadki uszkodzeń fabrycznych. Jest więc kwestią zasadniczą postawić organizację tego działu w taki sposób, aby był on w stanie każdą nieprzewidzianą przerwę w pracy, małą czy dużą, zlikwidować z jak najmniejszą stratą czasu.

Praca utrzymania obejmuje znaczną różnorodność działalności o bardzo szerokim i różnym charakterze. Aby praca ta sprawnie działała, musi być skoordynowana i prosta tak w swojej organizacji statycznej jak i w działaniu. Ze względu na swój charakter pracy, dział ten nie może zależeć od żadnego z organów wytwórczych ani też administracyjnych. Praktyka dowiodła, że najważniejsze jest uzależnienie działu utrzymania wprost od dyrekcji technicznej.

Wewnętrzna organizacja tego działu waha się w szerokich granicach, zależnie od zakresu pracy, tzn. charakteru produkcji, z jaką jest związana. Na ogół można jednak wydzielić trzy zasadnicze grupy:

1. budowlaną,
2. mechaniczną,
3. elektryczną.

Do grupy budowlanej należeć będą:

- a) budynki i ich elementy składowe,
- b) podwórza, grunty, place i ogrodzenia,
- c) instalacje ogrzewania wentylacji, wodociągów i kanalizacji,
- d) urządzenia sanitarne,
- e) utrzymanie porządku i czystości.

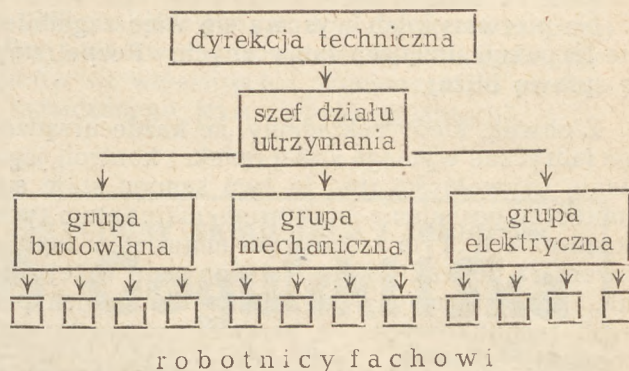
Do grupy mechanicznej należeć będą:

- a) kotły i maszyny parowe,
- b) urządzenia transportowe,
- c) urządzenia do przenoszenia energii mechanicznej,

- d) maszyny i urządzenia wytwórcze,
 - e) pędnie i ich smarowanie,
 - f) warsztaty reperacyjne mechaniczne,
- Do grupy elektrycznej należeć będą:
- a) energia elektryczna,
 - b) silniki i aparatura elektryczna,
 - c) sieć elektryczna,
 - d) oświetlenie,
 - e) urządzenia spawalnicze i grzejne (elektryczne),
 - f) sygnalizacja i telefony,
 - g) warsztaty reperacyjne elektrotechniczne.

Częstokroć w dużych przedsiębiorstwach można spotkać się z innym podziałem, opartym na procesie wytwórczym, lub też jednorodnych grup wyposażenia fabrycznego. Np. dział urządzeń energetycznych, dział utrzymania wind itp. Najszlachetniejszym jednak okazał się podział wyżej wskazany, który może być dalej rozwinięty w poszczególnych grupach, zależnie od wielkości fabryki i powstających zagadnień.

Schematycznie organizacja tego działu wskazana jest poniżej:

W dużych, szeroko rozbudowanych zakładach przemysłowych, okazuje się korzystniejszą większą decentralizacja w celu zwiększenia elastyczności pracy działu utrzymania. Taka decentralizacja może być oparta jedynie tylko na założeniu, że całą fabrykę rozbija się na niewielkie jak gdyby przedsiębiorstwa, tworząc w nich oddzielne grupy utrzymania. Tu najważniejszą rzeczą jest właściwe rozczłonkowanie takiej fabryki, uwzględniając potrzeby produkcji i ogólne wyposażenie fabryki oraz pełne wydziały wytwórcze zależne od jednego kierownictwa. Pozostaną jednak niektóre grupy, które siłą faktów obejmą całość, jak np. stolarka budowlana, konserwacja wózków transportowych itp. W każdej zasadniczej grupie utrzymania (budowlana, mechaniczna, elektryczna) znajdują się majstrzy, których zadaniem jest stała kontrola w zakresie swojej specjalności w podgrupach. Taka organizacja stwarza warunki oszczędnej pracy. Wszelkie drobne naprawy i reperacje wykonuje się na miejscu bez żadnych specjalnych pisemnych zleceń, większe zaś w warsztacie podgrupowym. W ten sposób unika się długiej i ciężkiej drogi biurokratycznej, na której zarówno czas jak i nakład pracy kancelaryjnej kosztowałby więcej aniżeli sama robota. Jedynie tylko poważne remonty i naprawy wykonuje się na zlecenie cen-

trali utrzymania. W podgrupach zasadniczo nie używa się żadnych kart roboczych. Cała kontrola polega na tablicy, na której wypisane są nazwiska robotników, a przy nich w skali czasu notowane są kredą roboty, jakie wykonują. Związanie robotników grupy utrzymania z określonymi warsztatami, przynosi jeszcze jedną korzyść w postaci bliższego zapoznania się z przydzielonymi im urządzeniami, zwiększając tą drogą wydajność ich pracy, znajomość tych urządzeń i ich działania oraz odpowiedzialność za ich skuteczność. Tu należy zaznaczyć, że rozbudowa w tej czy innej formie służby utrzymania musi być zachowana w granicach rentowności. Na przykład w fabrykach położonych w dużych miastach i centrach przemysłowych nie będziemy tworzyć grupy murarskiej dla konserwacji budynków, gdyż każdej chwili możemy zatrudnić potrzebnych murarzy z zewnątrz.

Jeśli w ten sposób ujmemy zadania służby utrzymania i według nich stworzymy odpowiednią organizację tego działu, to już na tej kanwie można zupełnie dokładnie opracować poszczególne funkcje i zakres pracy tego organu.

Na pierwszy plan wysuwa się więc zagadnienie inspekcji urządzeń fabrycznych. Rozpatrzmy tę sprawę bliżej.

Z chwilą, kiedy zakładamy, że każde urządzenie fabryczne wymaga stałej opieki i kontroli jego stanu, używalności itp., to tym samym staje się konieczne posiadanie źródłowego materiału o tych urządzeniach. Tym źródłowym materiałem będzie inwentarz, jednak pojęty i ułożony nie w tej formie, jakiej wymaga buchalteria dla swoich potrzeb rachunkowych, a bardziej szczegółowej, obejmującej stronę techniczną i historię pracy każdego urządzenia. Musimy o tym zawsze pamiętać, że dobre rezultaty produkcji i wydajność są ściśle i nierozdzielnie związane z utrzymaniem. Jedynie zabezpieczenie ciągłości produkcji może być osiągnięte przez przewencyjne zabezpieczenie urządzeń przed uszkodzeniem i poważniejszymi naprawami, unieruchamiającymi poszczególne części układu wytwórczego. Z tego też względu inspekcja odgrywa jedną z najpoważniejszych funkcji służby utrzymania, a jej działalność winna oprzeć się na dokładnym inwentarzu fabrycznym. W tym celu należy stworzyć kompletną kartotekę całej fabryki, poczynając od budynków i pomieszczeń, a skończywszy na najdrobniejszych instalacjach. Kartoteka ta musi uwzględniać wiek każdego urządzenia, koszt jednostkowy, obecną wartość, fizyczne własności, techniczne opisy działania, stan poszczególnych części składowych, stopień zużycia, warunki utrzymania, gatunki smarów i innych materiałów używanych do konserwacji itd., wreszcie symbol cyfrowy czy literowy, określający każdą jednostkę inwentarzową. Z powyższego zestawienia pytań, na które każda karta inwentarzowa musi dać jasną i wyczerpującą odpowiedź, wynika, że stworzenie takiej kartoteki wymaga dużego nakładu pracy, tym niemniej raz zrobiona staje się bardzo cennym źródłem wszelkich informacji. Jeśli teraz wprowadzimy zasadę stałego i ciągłego utrzymania w

aktualności danych inwentarzowych, to nakład tej pracy staje się codziennym chlebem powszednim. Ta funkcja ogranicza się więc tylko do wciągania nowych urządzeń inwentarzowych, do wprowadzenia zmian dokonanych w istniejących urządzeniach, do wpisania przyczyn i wyników reperacji, wreszcie do wpisania zużytych materiałów i robocizny tak ilościowo, jak i gatunkowo, i wartościowo. Układ karty inwentarzowej musi być przejrzysty, tzn. kolejność zapisów musi uwzględniać łatwość użytkowania i kolejność pracy inspekcyjnej przy danym urządzeniu. Prócz tego karta inwentarzowa musi posiadać tabelę czasową, tzn. plan całoroczny inspekcji, co w jakim czasie podlega badaniu, częstotliwość tego badania i wreszcie miejsce na odnotowywanie wyników inspekcji. Jako dodatkowa karta służyć winien rejestr wszelkich reperacji i ich kosztów.

Układ kart inwentarzowych nie jest obojętny. Musi on z jednej strony uwzględniać łatwość odnalezienia każdego poszczególnego urządzenia, a z drugiej strony musi ułatwiać zadanie inspekcji, tj. nadawać bieg pracy, czyli kolejność obchodu inspekcyjnego. Jeśli te dwa warunki zostaną ujęte jednym symbolem, to wówczas układ wg. tych symboli daje spełnienie podanych wyżej warunków.

Dobrze jest, jeśli taki rejestr kalendarzowy notuje wszelkie przerwy w pracy: 1) jako wynik inspekcji dla dokonania potrzebnej reperacji i 2) jako nieoczekiwany wypadek.

Tak ujęta kartoteka daje charakterystyczny obraz porównawczy urządzeń jednego typu w postaci zestawień korzyści osiągniętych przez te urządzenia, co nie jest bez znaczenia przy renowacji urządzeń bądź zakupie nowych maszyn czy aparatów.

Jeśli jeszcze do tego uwzględnimy koszty w postaci materiałów i robocizny, jakie poniesiono w rocznych okresach czasu, to z jednej strony mamy najlepszą podstawę do układania preliminarzy kosztów utrzymania na przyszłość i ustalania pewnych wzorców, z drugiej zaś strony dodatkowy jeszcze obraz obciążeń, ujętych powyżej w postaci bezczynności urządzeń z racji zepsucia.

Opisany powyżej system inwentaryzacji urządzeń fabrycznych musi być, rzecz jasna, bieżąco uzupełniany, aby stanowił zawsze aktualny stan fabryki.

Z zapisów na kartach inwentarzowych a dotyczących wyników inspekcji i obrazujących ponieszone koszty, bezczynność urządzeń i ich przyczyny itp. służba inspekcyjna zestawia miesięczne raporty, ujmowane nie tylko tabelarycznie, ale i graficznie. Raporty te nie powinny zawierać żadnych opisów, gdyż te będą zawsze sugestywne. Natomiast cyfrowe dane będą zawsze bezstronne. Dlatego też układ tych raportów musi być bardzo dokładnie opracowany, aby dawał nie tylko dostateczne, ale i zupełnie wystarczające oświetlenie zasztych faktów pracy obsługi urządzeń, pracy służby utrzymania, wartości technicznej zainsta-

lowanych urządzeń wad czy korzyści użytkownika takich czy innych materiałów konstrukcyjnych, konserwacyjnych no i wreszcie ostateczną wymowę cyfrową w postaci kosztów. W jednej z fabryk, w której miałem możliwość wprowadzenia systemu inspekcji, opartego na powyżej opisanych zasadach dał po kilku miesiącach bardzo ciekawe cyfry, dotyczące straconego czasu w pracy maszyn:

wskutek koniecznych napraw maszyn	1,2%
wskutek oczekiwania na dostawę brakujących części	3,5%
wskutek niedopatrzania uszkodzeń i konieczności dłuższych remontów	12,7%

Ostatecznie wydajność maszyn wyniosła 72,6%, gdyż wskutek niedbałego utrzymania i złego obchodzenia się wymagały one poważniejszych napraw. W następnym artykule rozpatrzmy pozostałe kwestie i obowiązki tego działu pracy.

inż. J. Witowski.

Komunikaty i różne wiadomości

SPOŁECZNY FUNDUSZ ODBUDOWY STOLICY

W związku z akcją świadczeń na rzecz Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy, z terenu kierowane były do Wydziału Koordynacji Izby

Przem.-Handl. w Warszawie zapytania celem wyjaśnienia wątpliwości, jakie powstawały przy ściąganiu opłat na powyższy cel. Wydział Koordynacji w odpowiedzi komunikuje co następuje:

świadczenia od przedsiębiorstw za rok 1948, obliczane w wysokości 6% od sumy brutto wypłacanych wynagrodzeń dla pracowników w m. czerwcu br. — płatne są jednorazowo do odpowiedniego terytorialnie zrzeszenia branżowego, które to sumy przekazuje na konto Stołecznego Komitetu Odbudowy Warszawy;

świadczenia od pracowników potrącanie są miesięcznie wg listy wypłat, na podstawie uchwały powziętej przez pracowników w wysokości 0,25—0,5% poborów brutto i przekazywane bądź bezpośrednio przez dany zakład pracy na konto miejscowego Komitetu Obywatelskiego Odbudowy Warszawy bądź za pośrednictwem terytorialnie właściwego zrzeszenia branżowego.

Wytwórnice sit włosianych i drucianych — rzemiosłem.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu Departament Przemysłu Miejsowego pismem z dnia 24 sierpnia 1948 r. skierowanym do Izby Rzemieślniczej w Poznaniu wyraziło zgodę na zaliczenie wytwórców sit włosianych i drucianych do rzemiosła oznaczonego jako „wyrób galanterii”.

Materiały męskie i damskie

poleca w wielkim wyborze

Magazyn Towarów Włókienniczych
K. Radolak i St. Bardziński
Poznań, Fredry 13 nar. Sew. Mielżyńskiego

Telefony 28-52, 99-85

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazjynie

Magazyn Mebli **ST. JANIAK**
Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

Specjalny skład farb i lakierów **Fr. Gogulski i Ska**

Poznań, Wrocławska 15 — Telefon 35-35

Czy posiadasz już te książki?

Brown E. — Zarządzanie przedsiębiorstwem str. 144	280,—
Fayol H. — Administracja przemysłowa i ogólna oraz nauka o administracji w zastosowaniu do państwa str. 212	390,—
Incoterms 1936 — Międzynarodowe prawidła wykładni formuł handlowych	100,—
Lutosławski Z. — Przykład organizacji zakładu przemysłowego str. 120 + 10 tablic i zał.	600,—
Taylor F. W. — Zarządzanie warsztatem wytwórczym str. 207	390,—
Witowski J. — Administracja przedsiębiorstwa	100,—
— Gospodarka materiałowa	100,—
— Organizacja transportu fabrycznego	100,—
— Organizacja zakupów i sprzedaży	100,—
— Sprawozdawczość w przedsiębiorstwie	100,—
— Zasady organizacji pracy biurowej	100,—
Zaleski St. — Istota i rozwój naukowej organizacji pracy	120,—
Skalski W. — Ocena działalności przedsiębiorstw na podstawie zamknięć rachunkowych str. 191	500,—
Skalski W. — Zasady bilansowania i inwentaryzowania w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych państwowych, spółdzielczych i prywatnych wyd. 8	380,—
Witkowski Z. — Zasady księgowości i kalkulacji fabrycznej	330,—

do nabycia

w Księgarni Wł. Wilak, Poznań, Kantaka 10

MASZYNY BIUROWE

Bilansówki oraz kasy rejestracyjne

Kupno - Sprzedaż - Przeróbki

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

Fabryka Konfekcji Męskiej i Chłopięcej

Bracia Lisieccy

W POZNANIU

Stary Rynek 72 — Telefon 25-17

poleca na sezon zimowy:

plaszcz, kurtki, ubranie męskie, ubrania chłopięce, spodnie i bryczesy.

Opłata pocztowa ulszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

MASZYNY — ARTYKUŁY BIUROWE
WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 18.
Tel. 43-25

Najpopularniejsza księgowość przebitkowa

„Postęp”

„Definitiv”

to gwarancja sprawności przedsiębiorstwa

Powszechnie zastosowanie w przemyśle, spółdzielczości i handlu, w urzędach i instytucjach.

KOMPLETY I APARATY SZKOLNE

Centrala:

KATOWICE

ulica Mielęckiego 3, telefon 308-96

Oddział:

SZCZECIN

Plac Orła Białego 1

Miejsca sprzedaży:

Bielsko

Częstochowa

Lublin

Poznań

Bydgoszcz

Gdynia

Łódź

Warszawa

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-lamowej zł 25,—.

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P.A.P.” Polska Agencja Prasowa. Poznań, Sew Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7. Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. pocz. 790. — Tel. 344-08.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.
Konto P. K. O. — V-4085.
Cena numeru 30,—zł, prenumerata kwartalna 300,—zł.